

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 6 an 10 cor.
pe 12 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminecă pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima dată 14
banii; a doua oară 12 banii; a treia
oară 8 b. de fiecare publicație.

Atât abonamentele, cât și inserțiile
sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitate

Scrisori adresate să se primească

O notă disonantă.

În presa maghiară a răsunat o notă disonantă. Este glasul lui *Mocsáry Lajos*, cunoscutul publicist maghiar, fost deputat dietal și membru distins al partidului Kossuthist, care vine și de astădată, în fața proiectului de reformă al lui Berzeviczy, s'advertizeze opiniunea publică maghiară și să-i deschiză perspectivele prăpăstioase ale pantei, pe care o ducе șovinismul... Glasul înaltului patriot rămâne însă izolat, mai puțin ca ori când este azi înțeles de conaționalii săi, însuși ziarul care i-a deschis coloanele declară că nu se identifică cu dînsul.

Reproducem deocamdată fără comentariu interesantul articol apărut în „Egyetértés” dela 8 Iunie:

Ancheta învățămîntului s'a terminat. Cu un mare aparat s'a adus afacerea la suprafață, o adunare ilustră s'a întrunit, domnul ministru Berzeviczy cu obișnuita-i elocuență și-a semnalat intențiile, când a spus următoarele în introducerea discursului său:

„Scopul nostru este, că prin cunoașterea limbii maghiare s'asigurăm pentru contactul zilnic un astfel de mijloc comun, prin care să se facă posibilă contopirea naționalităților noastre, pentru-că o națiune, a cărei fiu nu se pot înțelege unii cu alții, unitatea ei națională nu e altceva de cât o ficțiune”.

E neîndoioasă în toate acestea tactica premeditată; după plănuita modificare a re-

gulamentului Dietei și după împrumutul de patru sute-cincizeci milioane spre scopurile afacerilor comune, a fost oportun ca un fel de apetisant a da fanatismului național, afacerea — Rákoczy, șovinismului reforma învățămîntului.

Acțiunea în stii mare însă, după desvoltarea de pîn'aci a lucrurilor, pe bună cale a devenit ridicolă. Sub decursul consfătuirii a ieșit la iveală, că față de opiniunea publică proiectul ministrului Berzeviczy să mișcă între cadrele moderațiunii, lucru pentru care, din a mea parte îl votez recunoștință; nici conținutul proiectului, nici celelalte declarațiuni a domnului ministru, n'au fost în consonanță cu — fraza predilectă alui Grünwald — «scopuri și probleme mari», semnalate cu frazele pompoase, amintite mai sus, ale domnului ministru. Nici nu mă îndoiesc, că impregiurarea asta o va remarca, noul deputat al Seghedinului. Au și spus-o mai mulți, în șirul consfătuirii, că cea ce conține proiectul, «lor li-e puțin» s'au accentuat astfel de vederi extreme, cari au trecut mult peste șovinismul proiectului ministrului.

În giurul afacerii învățămîntului, domnesc greșeli cardinale. Publicul rezonează gresit, asupra finutei la care se poate ajunge peste tot prin instrucția publică, nutrește iluzii, dacă crede, că pe calea instrucției publice se poate executa maghiarizarea naționalităților nemaghiare din patrie. Ear ținta aceasta este, care îndeamnă opinia publică a da importanță exagerată peste tot efectului

instrucțiunii publice, să fie gata a aduce pentru dînsa ori-ce sacrificiu, în libertatea individuală, în respectarea dreptului și în bani.

Sub altă considerație cade școala populară, ca școala elementară, a cărei patru clase terminându-le, băiatul trece în școala medie, și sub altă școală dela sat, în care împreună cu școala de repetiție, poporul sărac dela sate își primește întreaga educație.

Temeiul școlii elementare, la tot cazul este începutul întregii cariere de școală, prin care elevul ajunge în clasele culte; clasele acestea au înomisă necesitate de cunoștința limbii statului, este foarte plauzibil deci când zice ministrul Berzeviczy, că a statului este nu numai dreptul, dar și datorința, în însuși interesul naționalităților a-le înlesni posibilitatea învățării limbii maghiare.

Numai într'atîta n'ar proceda corect, dacă prin asta și-ar forma pretext, ca apoi cu fer și foc să introducă învățarea limbii maghiare în toate școlile populare, cari totodată au rolul și de școale elementare, pentru-că în propriul lor interes, de sigur se vor îngriji naționalitățile și însași, ca tinerimea lor să nu se lipsească de mijlocul principal d-a se pute feri în viață: de unde foarte plausibilă a fost afirmațiunea prelaților naționalităților, că destul să îngrigesc și dinșit pentru învățarea cu succes a limbii maghiare.

Astfel stă lucrul cu școlile populare de șase clase dela sate. Și în aceste umblă în proporție neînsemnată copii honorațiilor din sat, chemați pentru pregătiri mai înalte, dar majoritatea covârșitoare o fac

Testamentul meu.

de Benedek.

— Care s'a îndurat de el — răspunde legislatorul.

Învătătura morală astfel o estrage cărticica ta: unul într'adevăr îndurător nici când nu întreabă, din ce națiune sau confesiune e cel-ce se află în miserie, ei îl ajutură pentru-că știe că acela e fiul lui Dumnezeu și are lipsă de un frate și de ajutor.

Deci Iisus fiul lui Dumnezeu iubirea de apropele ne-a arătat printr'un exemplu al îndurării. Nu uita fiule, că Iisus acu's două mii de ani a umblat și învățat pe pământ. Că pe acel timp manifestarea cea mai frumoasă a iubirei a fost îndurarea. Nu uita că deși leagănul lui Iisus a fost numai ieslea, împărații ingenunchiau înaintea acesteia. Regi și păstori. Cetește istoria și vei afla cum se desfac popoarele în diferite caste. Cel tare nu-l destul că doboară pe cel slab, ei îl și umilește și-l desprețuește din adâncul inimei. Își închipue, că numai el era după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ear cel pe care-l doboară sărăcia, neputința, e numai servul lui. Cutărul îl aruncă o bucăică de pâne să nu peară de foame, cutărul însă din căldura inimei nimic nu-l împărtășește. Și pe care, — deși Dumnezeu l-a înzestrat cu facultăți spirituale, ridicându-l din noroiu — de seamănu lui nu-l recunoaște, pentru-că leagănul acelaia a fost numai scândură simplă, ear a lui învăscut cu aur, mătasă și purpur.

Fiule! când inima, sufletul îți va fi cultivat, când nu numai vei vedea ci asupra celor văzute vei și medita, numai atunci îți va tresălta inima, numai atunci o va strînge durerea crudă cu mână-l de fier, când vei vedea că ești mai nefericit de cât cerșitorul slămând, pentru-că acela nu simte durere, când bogatul trecînd în trăsura lui de catifea, cu dispreț îi aruncă punga, dar tu vei simți, când la ridicarea cu buna cuviință a pălăriei tale, îngâmfatul și marele domn „care de alt-cum e recunoscut de îndurător” va răspunde cu'n clătinat ușor și disprețuitor.

Indurare! Cine nu-i îndurător în zina de azi? Cine n'are un filler, o bucăică de pâne pentru cerșitori? Cine cutează să nu fie darnic în ziua de azi? Azi când jurnalele țin în evidență, cine cât dă pentru cei păgubiți și cine nu dă nimic. Azi când dărnicia e un fel de petrecere, un fel de sport.

Eu însă alt-ceva cer dela voi, inimi îndurătoare! Eu am pâne, am haine, croite după modă, am învățat cât am învățat, știu cât știu, sau cel puțin sunt universal; vorbele nu-mi sunt lingușitoare, dar nici grobiane, dacă chiar e de lipsă și despre cari știu conversa, îndurați-vă de mine și nu întrebați, țêran sunt sau nobil, creștin sau ovreu. Luați-mă așa pe cum sunt. Iubiți-mă de aflați ceva de iubit în mine, disprețuiți-mă, dacă sunt de disprețuit. Dar de strămoșii mei nu fiți curioși, aceia s'au prefăcut deja în prav și cenușe, interesarea voastră nu o vor mulțumi, lăsați pe mine aceasta, și'n locul lor vă voi mulțumi eu. Pentru iubire, iubire vă dau.

Fiule! Aceasta e suma cea mai mare, prin care poți răsplăti iubirea: însași iubirea. Nu-ți

pară rău, de vei da tu mai multă din aceasta, de cât altul îți va da ție. Bucură-te că atunci tu ești cel mai bogat.

Fiule! Când seriu aceste șire, mari între bări preocupă mințile. Mari întrebări cari probabil încă în decursul vieții mele vor fi culese în paragrafi, tu însă poți să ajungi adânci bêtănete, și nici atunci nu vor fi deslegate. Spirite mari, multe lucruri frumoase și salutare pot scoate la iveală, le pot și inarticula în diferite cărți de legi; paragrafi ridigi însă, nici când n'au transformat curentul social.

De a-și fi ovreu și religia mea o ar recipia, ași mulțumi frumos, ași întreba însă: pe mine când mă veți recipia? De a-și fi ovreu și m'ași putea căsători cu fata creștină pe care o iubesc fără de a mă lăpăda de confesiune, ași mulțumi frumos, ah! dar ce e bine-facerea legii față cu aceea, când a-și vedea, ași simți că este o lege care își are lăcașul în inimi: legea iubirei, care nu află diferența între om și om!

Legi încă n'au dărîmat caste fiule, acele noi trebuie să le dărîmăm. Dar nu cumva să zici asemenea celui slab de inger (sulfet), pe mine nu mă doare, pe mine nu mă arde, și apoi indiferent să privești la luptele semenilor ței. Dacă numai la tine te cugeți, numai rana ta te doare, du-te în adâncimile pădurilor seculare, locuiește între fiare, și nu între oameni. Trăiește cu pădurețe și rana ție-o vindecă cu ierburi; și așa poți să trăiești până-ți va suna ora morții. Dar dacă trăiești între oameni, ia-ți și tu partea ta din toată lupta dreaptă, onestă și adevărată. Stați între cei slabi între cei neputincioși, a lupta alătura cu cei mari, cu cei tari, nu-l virtute. Nu

acei elevi, cari cad sub alte considerațiuni. Cu milioanele acestea treaba stă așa, că esagerez dacă îi socotesc la 10% pe aceia, care peste tot nici un folos nu trag învățării lor din școală.

Trebue cunoscut poporul simplu dela sate și referințele sale de trat. In școală învață doar fiecare băiat bine-râu să citească și să scrie, dar caute ori-cine împrejur, și găsi-va 10% dintre locuitorii ce știu celi și scrie? Astfel de cărturar care știe celi și înțelege scrisoarea ce-o primește dela fiul seu soldat, cari în Dumineci ori zile ploioase și de iarnă știe silabiza câte ceva din gazeta, ori știe calcula cât îi vine lui din suma vre-unel întreprinderi etc. etc. La jumătate dintre sătenii ieșiți din școli, știința de carte, de regulă să mărginește la vre-o carte de rugăciune. La ceilalți învățarea n'a prins nimic în viață; îndată ce-au încetat a cerceta școala, li-se evaporează întreaga știință, dispăre fără urme, dispăre întâiu pentru-că au fost elevi slabi, prin urmare peste tot au făcut puțin progres, a doua, pentru-că, în urma ocupațiunii, lor, s'erăciet lor, peste tot n'ajung în poziție și nu dispun de miloacele necesare, să eserciteze aceea ce-au învățat. Aceasta-i realitatea; n'o pot ilustra mai pe larg într'un articol de ziar, dar mă provoc la toți cari cunosc referințele poporului de rind, n'am oare dreplate.

Apoi asta ar trebui să o considerăm de o axiomă, dela care procedând ar trebui să constatăm, ce fel de rezultat am putea aștepta dela maghiarizarea nemaghiarilor pe calea instrucțiunii populare. Dacă învățământul elementar numai la 10% din popor prinde, atunci urmează că și în privința maghiarizării — nu poate resulta o percentă mai mare. Poate că vor zice, că și »asta este ceva, ba chiar un rezultat neprețuit«. Dar rezultatul nu este acela, că acele 10% de Români și Slovaci le-au prefăcut în Unguri; n'am ajuns adecă alta decât aceea, că 10% de Români și Slovaci vorbesc ungurește cam așa printre ele. Naște întrebarea, dacă valorează acest rezultat atâta, cât am ostenit noi întru ajungerea lui.

te seducă farmecul traiului lasciv fără de grijă, nu cumva să părăsești pe cei cari sunt pe o treaptă cu tine, din motivul că pe tine cei tari, — poate te vor suferi. Tie nu-ți va procura aceasta atâta bucurie, câtă amăreală acelora, pe cari i-ai părăsit. Și dacă nici aceasta nu ți-ar fi destul, cugetă-te la mine, la acela a cărui viață, nu numai munca grea a scurtat-o, dar și șirurile nenumărate ale cugetelor distrugătoare, cari de multe ori îmi acapă condeiul, îmi degeră energia, neputincios văzând esundarea periculoasă, care bun și răi de-opotrivă, mătură tot.

Poate să fi om mare, — și las' să fi — dar fără de inimă, fără de iubire, într'adevăr mare nici când nu vei fi. Nu te increde dar, de vor admira strălucirea spiritului tău, multe spirite mari au dispărut în noianul uitării, dar inima e bună sau rea, rămâne tot aceea ce a fost până la ultima palpitate. Și tu fiule, poate vei aila de prea mic cercul cunoștințelor mele, dar una totuși trebue se deducă din aceste șire: că mi-a fost inima plină de iubire. Impărtășitu-s'a din aceasta și alții și n'a secat nici când, ei din contră s'a înmulțit. N'am clasificat iubirea, fie-care atâta a primit, cât a meritat. Unul mai mult altul mai puțin.

(Va urma).

Aici nu vorbesc deocamdata cel puțin despre acele extremități, cari s'au auzit la anchetă, și anume din gura bărbaților distinși, de exemplu, că limba de învățământ în toate școlile trebue să fie cea maghiară, că întreg învățământul popular trebue statificat și în scopul acesta «trebue să fie banii» — toate astea, precum și declarațiile presei, nu sunt alt-ceva, de cât demonstrațiune, licitare la premiul patriotismului — zic nu vorbesc despre astea, ci rămân numai la conținutul în proporție moderat al proiectului ministerial. *Insuși acest proiect moderat ca atare întru atâta lovește în acel drept al naționalităților, despre care susține și domnul ministru că trebue menajat, anume ca nime să nu fie jignit în conservarea sa națională (a naționalității sale), întru atâta izbește în drepturile de autonomie legală a confesiunilor, întru atâta expune naționalitățile unei secături continue, întru atâta restabilește acel sistem burocratic detestabil, care a făcut epoca absolutistă atât de urgisită: încât de sute de ori stricăm mai mult închegărit național» accentuată cu mare emfază, stricăm înțelegerii reciproce», decât dacă am învățat copiii naționalităților să declameze câte-o poezie plină de patriotism, cele 10% de nemaghiari, să vorbească și să scrie ungurește ca vai și-amar.*

Prin o astfel de înțelepciune de guvernament nu vom izbuti să închegăm națiunea ci vom face, să devină laxă legătura coexistenței noastre de 1000 ani pe acest pământ. Nu în privința limbii, ci în privința alipirii către patrie „să ne înțelegem reciproc“. *Aceea nu este alt-ceva decât o halucinațiune, asta însă este posibilă, dar este de lipsă să nu ne legăm de nime, ci să ne nițuim, ca fie-care cetățean al statului maghiar politic, să se numească bucuros fiu al acestei patrii.*

Convenția comercială între Austro-Ungaria și România. Se comunică din București, că ministrul președinte al României dl Dimitrie Sturdza, în călătoria sa la Karlsbad se va opri în trecerea prin Viena, spre a confera cu contele Goluchovsky privitor la încheierea convenției comerciale între Austro-Ungaria și România.

Mandatul baronului Bánffy. Comisiunea pentru verificarea mandatelor a ținut Vineri la 12 ore sub presidența lui Vörös László ședință, în care a fost censurat mandatul baronului Bánffy. Comisiunea a aflat mandatul în ordine, și astfel a declarat pe nobilul baron deputat ales.

Acordul croat. Un membru al comisiunii regnicolare a declarat unui raportor de ziar, că raportul oficios asupra acordului stabilit în subcomisiunile comisiunii maghiaro-croate ascunde ceva. Anume se zice în acel raport, că Croația numai atunci își va plăti toate investițiunile de până aci și din viitor, dacă aceste investițiuni vor fi întrebuintate în comunitate cu Ungaria.

Raportul oficios ascunde mai departe și la punctul despre pozițiile budgetare ale ministrilor de resort, în care punct se spune apriat, că Croația numai la acelea erogațiunii este datoare să contribuie, cari s'au întrebuintat pentru investițiunile de pe teritoriul croat.

Serbarea dela Putna.

In fața dispoziției rectorului din Budapesta, prin care studentimea română e oprită, sub pedeapsa de relegare, a lua parte la serbările din 2 Iulie dela Putna, studentimea română dela toate universitățile din Europa a decis să ridice protest. După protestul tinerimii dela universitățile din Austria primim acum protestul studenților români dela universitățile Germaniei, adresat ministrului de culte unguresc Berzeviczy.

Eată textul protestului:

Excelență,

Pentru a serba în mod pacific amintirea lui Ștefan cel Mare, erou al trecutului românesc și al creștinătății întregi, Români din Bucovina, țara, în care i-a fost reședința, pregătesc împreună cu cetățenii regatului român oclicierea unui parastas solemn în mănăstirea Putna, fundată de el, unde i-se odihnesc osămintele. Și Români din toate părțile să asociază la aceasta serbare.

Guvernul austriac a înțeles caracterul pacific al serbării știind că slăvirea eroilor trecutului e o datorie de pietate a fiecărui popor civilizat și că aceasta nu implică de loc urmărirea unor scopuri politice sau iredentiste. Așa fiind, guvernul austriac nici nu caută să pună piedecă sau să interzică cu desăvârșire o manifestare pur culturală pacifică, fără caracter politic al unui popor, care ori-cum există, ca și trecutul său cu faptele și eroii lui, a cărui conștiință etnică nu numai că nu poate fi desfășurată prin mijloace violente, ci din potrivă să întărită prin aceasta. Tot astfel M. S. Impăratul Austriei și Regele Ungariei n'a văzut în readucerea osămintelor lui Kossuth și Rákoczy și în cultivarea trecutului unguresc decât o manifestare națională, culturală, netendențioasă și a privit cu ochii luminați și binevoitori al unui punct de vedere superior serbătorirea trecutului unuia din popoarele sale. Tot astfel guvernul și autoritățile României îngăduie Maghiarilor din țară să și serbeze în absolută și netulburată liniște zilele lor mari naționale.

La pelerinagiul pios la mormântul lui Ștefan cel Mare în mănăstirea Putna din Bucovina voește să ia parte prin delegații săi și studentimea română din Ungaria, ca și aceea din toate țările. Dar spre uimirea orî cărui om civilizat aflăm, că rectorul magnific al universității din Budapesta a interzis studenților români participarea la acea serbare sub pedeapsa excluderii din universitățile ungurești. Aceasta e o rea înțelegere a caracterului acelor manifestațiuni sau o încălcare a achizițiunilor celor mai frumoase și mai nobile, cu care secolul din urmă se poate mândri.

In numele principiului sfânt al civilizațiunii și al libertății, studenții români dela universitățile Germaniei protestează pe lângă excelența voastră și pe lângă întreaga lume civilizată în contra acestei măsuri nepotrivite cu timpurile, în care trăim și vă asigură, că astfel de măsuri nu vor înăbuși în Români din Transilvania și Ungaria conștiința lor de Români.

Prin situațiunea lor geografică la porțile Orientului Români și maghiarii au avut acelaș rol de îndeplinit în trecut: păzirea creștinătății primejduite de expansiunea distrugătoare a păgânismului, aceeași situațiune geografică le impune să lucreze și în viitor mână în mână în contra primejdiilor comune. Dar prin astfel de măsuri nu vom ajunge nici odată la apropierea celor două națiuni pentru o luptă comună, ori cât de mare ar fi necesitatea ei.

In numele libertății, dreptății, civilizației și păcii precum și al interesului comun protestăm și Vă rugăm Excelență, să întreprinți pentru revocarea aceluia ordin.

T. Bratu.
P. Mihaileanu

I. Dragu.
A. Bogdan.

Din Dietă.

Budapesta, 10 Iunie.

După feriile delegaționale, Dieta eră ținută prima ședință ordinară. Afaceri vechi, neresolvate s'au desbătut pe scurt una după alta. Astfel era afacerea anectării comunei Sándor la orașul Szabadka.

Act vechiu ce-și aștepta rezolvarea erau și acelea date de producenții și comercianții de vin, pentru ștergerea clausulei de vamă a vinului italian.

La discuția asta au luat parte Babó Mihály, Szederkényi Nándor, Darányi Ferencz, bar. Kaas Ivor, Visontai Soma și Rakovszky István. Le-a răspuns ministrul Hieronymi, aprobat de corul partidului său.

Ședința s'a terminat la ora 2¹/₂

† Pavel Milovan.

Un veteran și fruntaș al vieții noastre publice românești din părțile aradane, Pavel Milovan, fost notar pensionat, președinte al comitetului parohial din Mândruloc, membru în comitetul de supraveghiere a institutului de credit și economii «Victoria», s'a stins eră, în mod subit, lăsând în urma sa generale și profunde regrete.

Decedatul a făcut parte din pleiada acestor oameni harnici și de inimă, cari au intrat în serviciul administrativ pe timpul absolutismului pentru a fi de sprigină și în serviciul poporului. Ca notar în Mândruloc, în decurs de aproape patruzeci de ani, el este nu slujbașul ci părintele poporului, conducător zelos și devotat tuturor cauzelor sale.

Inimă verde românească, Pavel Milovan posedă și caracterul și conștiința datorintelor împlinite, pentru a nu fi silit a-și ascunde sentimentele ce-l împodobeau. Astfel ultima oară l'am văzut în sala comitatului, în ședința memorabilă pentru limbă, dându-și votul.

Venerat și prețuit de largi cercuri sociale în cari a fost cunoscut, ca om de esemplare virtuți — el apune senin, cum i-a fost și sufletul, într-o neștearsă și duioasă amintire.

Depunem omagiile noastre de sincere condoleanțe la racla bunului amic și bărbatului vrednic.

Vestea morții lui Pavel Milovan a produs generale regrete. Institutul „Victoria“ a arborat steag negru și a dat următorul necrolog:

Direcțiunea institutului de credit și economii „Victoria“ din Arad, cu adâncă durere vă anunță trecerea din viață a d-lui Pavel Milovan, vrednic membru al comitetului de supraveghiere și credincios prieten al institutului nostru, care a răposat azi la 10 ore a. m. în mod subit.

Fie-ți țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Arad, 10 Iunie 1904.

Direcțiunea institutului.

Inmormântarea se va face Duminecă la 11 ore a. m.

Alegerile pentru dieta Bucovinei.

Prin patentul împărațesc din 3 Iunie n. c. dieta Bucovinei a fost disolvată.

Guvernul țării din Cernăuț a și scris deja alegerile pentru dieta țării și a stabilit locul și timpul alegerilor de deputați precum urmează:

I. Alegerile deputaților din comunele rurale vor avea loc în 22 Iulie st. n. 1904.

Câte un deputat au a alege următoarele districte electorale rurale:

1. Cernăuț.
2. Coțman.
3. Rădăuț.
4. Sadagura.
5. Siret.
6. Storojineț.
7. Suceava.
8. Vascăuț.
9. Zastavna.
10. Vijnița cu Putila.
11. Gurahumorului cu Solca.
12. Câmpulung cu Dorna.

Dacă alegerea deputatului în unul din districtele electorale numite, din cauza împrejurărilor prevăzute în § 45 al regulamentului electoral nu se va putea fini în ziua de 22 Iulie n. c. atunci ea se va urma respective se va amâna pe ziua de 28 Iulie n. c. 1904.

II. În orașele Cernăuț, Rădăuț, Siret, Suceava alegerile de deputați vor avea loc în 26 Iulie n. c. și în cazul dacă nu se vor putea termina în acea zi, ele se vor urma și în ziua de 27 Iulie 1904.

Fiecare oraș formează districtul de ale ere și totodată și locul de alegere.

III. Camera de comerț și industrie va alege în localul propriu în ziua de 26 Iulie n. 1904 doi deputați.

IV. Marea proprietate va alege deputați în ziua de 28 Iulie n. 1904 și anume corpul I de alegere doi deputați, iar corpul al II-lea opt deputați.

Corpul I de alegere al marilor proprietari este provocat a înainta, conform § 9 al regulamentului electoral, bilete de votare la presiulul i. r. al guvernului țării până la 28 Iulie n. 1904.

Lista alegătorilor corpului al II-lea al marilor proprietari se va publica conform § 23 al regulamentului electoral în foaia țării („Cernowitzer Zeitung“), iar alegerea deputaților din acest corp va avea loc în 28 Iulie n. 1904 în Cernăuț, în sala de ședințe a guvernului i. r. al țării.

Războiul ruso-japonez.

Nu ne putem face o idee clară despre situațiunea de pe câmpul de război, de ore-ce ambele părți beligerante fac mare secret de planul de război și de operațiunile ce au de cuget să înceapă în curînd. O telegramă sosită azi din Londra vestește că sosind corpul IV de armată siberian, Kuropatkin a început să înainteze, însă nu în contra Port-Arthurului, ci contra Feng-vang-cengului. Armata rusă înaintează în cerc colosal între Siniang și Saimatsi., pentru a ataca pe Kuroki din mai multe părți de-odată.

La Saimatsi s'a lovit deja o brigadă japoneză cu o avant-gardă rusă. Probabil că din partea Japonezilor au fost numai o demonstrațiune mai energică, pentru a împedeca înaintarea Rușilor. Telegrama japoneze oficioase neagă, că asediul Port-Arthurului ar fi început deja. Japonezii nu se vor dimita la asediu, până ce nu vor sosi tunurile și nu se vor apropia mai mult cu flota de port.

Înaintarea lui Kuropatkin.

Fusan, 10 Iunie n. Rușii au început deja serios să înainteze. Înaintare se face de-a lungul liniei ferate car avant-garda a ajuns deja la Lassi. Primind Kuropatkin și al IV corp de armată, acum se simțeste silit să se pună în acțiune luând ofensiva. Înaintarea se face în cerc mare cum a ordonat generalisimul, spre Feng-vang-ceng. Ambele armate contrare astfel se vor găsi peste scurt timp față'n față.

Londra, 10 Iunie. „Moring Post“ raportează: Japonezii au atacat la Saimatsi cu o brigadă de 6000 oameni pe Ruși. Înaintarea asta probabil dovedește că în curînd o armată mai

mare va ataca, ori că este numai o demonstrațiune din partea Japonezilor pentru a provoca pe Ruși să desvoalte în direcțiunea asta mai multă forță.

Asediarea Port-Arthurului.

Londra, 10 Iunie n. Vestei, că Japonezii au îndreptat deja un atac vehement împotriva Port-Arthurului, cu care ocaziune acestia au suferit pierderi grave, nici aci, nici în Shanghai nu i-se dă crezământ. Spionii japonezi au pătruns săptămîna trecută în Port-Arthur, unde au împărșit ședule printre chinezii din oraș, promișându-le mari remunerațiuni dacă vor secunda armata japoneză în asaltul contra orașului.

Un mașinist Chinez, care a lucrat 6 luni în arsenalul din Port-Arthur, părăsînd în curînd orașul, a declarat corespondentului Standard, că eșnea portului și acum este închisă, așa că numai contra-torpilor mai mici pot circula fără pericol. Port-Arthurul este încunjurat de pe uscat cu un șanț de 15 urme de lat. De pe vase au dus Rușii pe bastioanele fortului numai câte-va tunuri cu tir repede. Lupte serioase cu Japonezii afară de Port-Arthur nu s'au dat până acum.

Londra, 10 Iunie n. Generalul Stoessel a ordonat expulsarea tuturor Chinezilor din Port-Arthur, fără considerare la caracterul lor.

Londra, 10 Iunie. Cum î-se anunță lui «Daily Mail», în Tokio se vorbește, că asediarea Port-Arthurului a fost amînată pînă atunci, pînă când sinul Talienvan nu va fi curățit de tot de mine, spre a se putea transporta pe uscat tunuri grele de asediu. «Daily Chronicle» află, că deși navigațiunea în Dalny este liberă, totuși este încă periculoasă din cauză că în sinul Talienvan se află și acuma vr'o 1600 mine submarine, a căror îndepărtare costă cel puțin 10 zile.

Două vase comerciale ruse, cari n'au putut la timp să se refugieze, au fost în golf scufundate.

Londra, 10 Maiu. «Daily Telegraph» află din Tokio că comandantul celei de a patra flotile japoneze raportează că afară de canoniera Giliak ar fi sărit în aer și altă canonieră rusă de acelaș tip, în ziua de 4 Iunie.

Petersburg. — După o depeșă primită de „Novoie Vremia“ detașamente rusești neliniștesc garnizoanele japoneze din Coreea și înaintează spre est până la Gensan și la vest până la And-Ju, și la sud până la Pojeng-Jang.

Agenția rusă află din Liaoiang știrea răspîdită de Chinezii după care Port-Arthur ar fi fost atacat cu energie, în mod simultan pe mare și pe uscat, în ziua de 6 Iunie. Atacul a fost respins cu mari pierderi pentru Japonezi, al treilea corp de armată japonez fiind chiar distrus.

Pozițiunea Japonezilor la Kwantung ar fi, zice se, foarte grea.

Știri provenind din aceeași sorginte, spun că escadrelle rusești s'au reunit la Port-Arthur în urma unei mari bătălii navale, în care vase japoneze ar fi scufundate.

Tokio, — Oficial. — Sgomotul că cuirasatul Shikishima ar fi fost scufundat prin explozia unei mine, e cu totul ne întemeiat.

Agenția Reuter este informată că patru canoniere făcînd luni, la miezul nopții, o recunoaștere la intrarea băii Port-Arthur, au fost atacate cu un foc violent de bateriile portului,

Canoniera Nr. 4 a fost atinsă de 8 ori și stricată. Un matelot a fost ucis și doi răniți.

Importanța Port-Arthurului.

Un ofițer rus expunea de curând o teză cunoscută, că rolul cetăților întărite este nul în război și că totul depinde de marele bătălie date în câmp deschis de ambele armate beligerante. După dânsul, generalul Kuropatkin este departe de a face greșala pe care a făcut-o comandantul francez la 1870 cu Metz-ul. Apoi ofițerul rus zice că Japonezii fac o mare greșală că pun atâta preț pe cucerirea Portului-Arthur. „Atâta mai bine pentru noi, adaugă, el, vom putea să ne concentrăm în liniște la Liao-Yang...“ Dacă cumpănim mai bine lucrurile, vedem că nu e tocmai așa. Rusia spunea nu de mult, prin gura Suveranului său, că posesiunea Port-Arthurului era indispensabilă pentru stabilirea sa definitivă și dominațiunea sa asupra mărilor din Extremul-Orient.

În adevăr, autocrația cea mai ambițioasă cu greu ar fi putut găsi pe charta lumii o poziție geografică mai de învidiat, un punct strategic mai preponderant. Acolo este „Bosforul orientat“ pe care o altă generație rusească a crezut că-l găsește la Vladivostok. Port-Arthurul comandă golful Petchili tot așa după cum Constantinopol închide intrarea Mării Negre; acest loc domină Marea Galbenă și face să se simtă acțiunea sa până în China și Coreea. Afară de aceasta mai este, sau va fi, o stațiune navală de primul ordin; nu trebuie de cât să se facă o tătură cu peninsula Coadă-de tigr, pentru a utiliza în mare acest minunat port, cel mai vast și mai bine adăpostit.

Aceste avantajii, pe cari Rusia n'a avut încă timp să le exploateze, le scompta mai dinainte, făcând din Port-Arthur centrul viitoarei sale expansiuni. Dalny, creațiune administrativă, nu era decât fantasia personală a unui ministru mai mult îndrăzneț, decât fericit în concepțiunile sale. Era un decor de teatru, la fel cu acela pe care l'a născocit Potemchin, ca să facă pe împărăteasa Caterina să creadă că Crimeea e populată. Port-Arthurul era locuit; erau acolo funcționari, marinari și soldați; s'au construit stabilimente militare, iar vice-regele își luă reședința acolo. Port-Arthurul era, ceea-ce se numește „o capitală“ și printr'aceasta un obiectiv pe care Japonezii nu puteau să nu pună ochii, fără a nu călca principiile lui Napoleon și Moltke.

Și asupra acestui punct Rușii s'au înșelat așa de puțin, în cât au concentrat la Port-Arthur mijloace de apărare importante: cele două divizii de câmp, trupele de fortăreață, și echipagiile vaselor, formează împreună o trupă de 50.000 de oameni care bine comandată, cum este de generalul Stoessel, poate rezista mai multe luni. Cu toate acestea, la război se poate întâmpla ori-ce, și înaltul comandament se poate aștepta și la căderea Portului-Arthur. În cazul acesta, generalisimul Kuropatkin va vedea că consecințele acestui dezastru ar fi ireparabile, și nu s'ar putea lăuda cu lungă sa imobilitate.

În acest caz 50.000 de oameni ar capitula la Port-Arthur. Acest dezastru nu e fără precedent; capitulațiile de la Metz și de la Sedan au fost mai grave, mai neuitate pentru istoria Franței; și totuși Franța la 1870 a regăsit aproape imediat soldații, în țară, pe când Rusia trebuie să i transporte pe-ai să-i dealungul interminabilului Transiberian. Experiența concentrării actuale demonstrează că pentru a aduce în Manciuria 50.000 de oameni trebuie două luni întregi.

Și cu toate acestea nu importă așa de mult pierderea de oameni și de timp; este mai îngrijitoare situația strategică a Rușilor, atunci când Japonezii vor fi instalați în Port-Arthur și când va trebui un nou asediu pentru a-i depărta. A se transporta tot materialul necesar unui asediu, a organiza totul, la celalalt capăt al lumii și fără ajutorul mării, — este o sarcină peste puterile omenești. Asemeni sfurtări se fac, dar numai atunci când e în joc viața țerei ce e în cauză.

Iată perspective întunecate. Dar mai e un punct și mai negru încă; căderea Port-Arthurului ar aduce după sine, sub o formă sau sub alta, ruina flotei ruse și stăpânirea mării va fi exclusiv a Japoniei. Pe continent nu vor putea fi prinși, căci vor avea facultatea de a se imbarca și debarca în ori-ce punct vor voi; războiul va degenera într'un joc „de ascunsele“, în care ursul rus va fi păcălit într'una de maimuța japoneză.

Atunci, nu va mai fi cu putință vre-o ofensivă mare, vre-o izbire de mase întregi; cam-

pania din 1904 va fi decisivă în Extremul-Orient. Rușii știu aceasta; de aci speranța pe care o pun în flota din Baltica, dacă va reuși vre-o dată să se intrunească cu cea din Port-Arthur; de aci grija cu care își pregătesc concentrarea dela Liao-Yang, pentru a interveni, după încetarea ploilor de vară, cu toate forțele unite, și cu un pronunțat avantaj numeric.

Fără îndoială, în timpul acestei încete pregătiri, Kuropatkin rămâne lipsit de prejudecățile cari au făcut pe Bazaine să facă un marș înapoi spre Metz, s'au cari siliră pe Mac-Mahon să îndrepteze spre această cetate marșul fatal care trebuia să se sfârșească la Sedan. Dar va putea oare să păstreze până la sfârșit, la curte, inițiativa întregă a actelor sale? De pe acum se vorbește de o cehoană de 30.000 de oameni mobilizați la Liao-Yang pentru a merge spre Port-Arthur, apoi opriți din ordinul lui Kuropatkin, după luarea Kin-ciului. Amiralul Alexeieff, se zice, ar fi de părere să se reia marșul cu ori-ce preț și această opinie ar face obiectul unei grave neînțelegeri între generalul șef și dânsul.

ACADEMIA ROMÂNĂ.

CONCURSURI PENTRU PREMII.

1904

B. Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

VIII. *Premiul Alexandru Ioan Cuza*, de 10.000 lei, dimpreună cu procentele acestei sume dela 1891 până la acordarea premiului, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor. — (Deciz. 5 Aprilie 1900 și 25 Martie 1904).

Punctele de căpetenie ale programului sunt cele următoare:

1. Teritoriul colonizațiunii române în țările din dreapta și din stânga Dunării-de-jos.
2. Teoriile vechi și nouă despre originea și locuințele Românilor în cursul evului mediu.
3. Migrațiunea popoarelor în țările dunărene și înrăuirile reciproce dintre barbari și elementul român, de la părăsirea Daciei Traiane până la înființarea Imperiului bulgar.
4. Români și Bulgarii în timpul Imperiului bulgar și al celui româno-bulgar și relațiunile lor cu popoarele din stânga Dunării.
5. Originele Principatelor române.

Lucrarea va fi întemeiată pe un studiu cât mai amănunțit și conștiințios al izvoarelor antice și medievale: autori, inscripțiuni, documente și ori-ce resturi ale vechimii, utilizându-se și toponimia, limba și în genere ori fântână ce ar putea contribui la lămurirea cestiunii.

Terminul prezintării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1904.

IV. *Premiul Statului Lazăr*, de 5.000 Lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Starea economică și socială a României actuale. — (Deciz. 3 Aprilie 1900.)

Lucrarea va înfățișa un studiu și un inventar asupra stării noastre economice și sociale, tractând despre toate institutiile economice și sociale astăzi existente.

Dăm aci, în rezumat, împărțirea lucrării: *Teritoriu și suprafață*, cuprinzând, pe lângă suprafața României, un studiu asupra terenului și climei, precum și asupra diviziunilor administrative.

Populațiunea cu ochire asupra trecutului. — Populațiunea rurală și urbană. — Mișcarea populațiunii. — Compozițiunea populațiunii.

Profesii și clasificări diverse ale populațiunii.

Proprietatea din punctul de vedere juridic, economic și social.

Agricultura. — Administrațiune, — statistică, — teritoriul agricol. — Cultura mare, medie și mică. — Salarii agricole. — Sistem de exploatațiune.

Plante cultivate. Cereale și alte plante cultivate.

Animale domestice. — Speciile și statistica animalelor domestice.

Producțiunea viilor în trecut și prezent. — Berea și alcoolul.

Pădurile. — Suprafața și regiunile păduroase. — Valoarea pădurilor.

Industria. — Starea industriei. — Regimul industrial. — Salarii industriale. — Industria mare și mică

Mine și cariere. — Ochire generală asupra stării industriei miniere în România. — Exploatațiunea de mine și cariere.

Comerțul interior și comerțul exterior. — Ochire asupra trecutului și studiu asupra stării actuale.

Căi de transport pe uscat. — *Navigațiunea maritimă și fluvială.*

Poște și telegrafe. — Ochire asupra trecutului. — Starea actuală.

Monete — Sistem monetar. — Statistica monetară.

Credit, bănci și instituțiuni de prevedere. — Banca Națională. — Creditul funciar rural și cel urban — Case de economie. — Asigurări. — Societați de ajutor mutual și cooperative.

Finanțe publice. — Sistemul bugetar al României. — Budgetul Statului. — Sistemul de impozite. — Veniturile Statului.

Finanțe locale. — Statistica finanțelor locale, județene și comunale.

Datoria publică. — Studiu comparativ cu străinătatea.

Un capitol special se va consacra pentru starea actuală a României, cuprinzând toate gradele de învățământ și toate așezămintele de cultură.

Terminul prezintării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1904.

X. *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Poporul român din Ungaria și Transilvania dela început secolului XVIII încoace. — (Deciz. 25 Martie 1900.)

Scrierea va cuprinde:

1. Starea morală, juridică și economică a poporului român dela începutul secolului XVIII încoace. Faptele cari au avut cea mai mare înruiere asupra desvoltării culturale poporului român în decursul acelu secol.

2. Mișcările etnice, politice și sociale ale Românilor din Ungaria și Transilvania înainte și după reformele lui Iosif II.

3. Scopurile urmărite de Maghiari până la 1848. Normele și tendințele administrative imperialiste; viața religioasă, intelectuală și economică și Românilor până la 1848.

4. Epoca dela 1848 până la 1866. Încercările de înțelegere între Maghiari și Români. Luptele dintre aceste două popoare. Măsurile luate de guvernul absolutist. Reforme în legislațiune și administrațiune. Reorganizarea bisericii române de către Șaguna pe baze nouă. Desvoltarea culturală a Românilor.

5. Înființarea regimului dualist. Promisiunile făcute Românilor. Legile naționalităților. Destințarea autonomiei Transilvaniei. Regimul dualismului. Starea Românilor sub acest dualism.

Terminul prezintării manuscriptelor la concurs la 1 Septembrie 1904.

XI. *Premiul Neuschotz*, de 2.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Istoria vânilor în România dela început și până în zilele noastre. — (Deciz. 4 Aprilie 1900.)

Terminul prezintării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1904.

(Va urma.)

Din străinătate.

Nota pontificală. „Le Temps“ reproduce după „L'Humanité“ următoarea scrisoare de protestare adresată de Papa tuturor guvernelor contra călătoriei lui Loubet la Roma:

Venirea oficială la Roma a d-lui Loubet, președintele Republicii franceze, a fost un eveniment de o gravitate atât de excepțională în cât Sfântul Scaun nu poate să-l lase să treacă fără a atrage asupra lui luarea aminte cea mai seri-

să a guvernului pe care Excelența voastră îl prezintă.

E de neapărată trebuință să amintesc că șefii statelor catolice, legați prin legături speciale de pastorul suprem al Bisericii, sunt dator să-și arate cele mai mari atenții, ca și Suveranii statelor necatolice, în ceea ce privește demnitatea, neatirna și drepturile sale imprescriptibile. Această datorie, recunoscută și ținută în seamă până acum, de toți, cu toate motivele grave politice, de alianță sau de rudenie, se impunea cu atât mai mult celui dintâi magistrat al Republicii franceze care fără să aibă vre-unul din aceste motive speciale, presidează, în schimb, o națiune, ce a fost unită prin cele mai strinse legături tradiționale cu pontificatul roman, se bucură, în puterea unui pact bilateral încheiat cu Sf. Scaun, de privilegiul însemnat, e bine reprezentat în Sf. Colegiu al cardinalilor și prin urmare în guvernul Bisericii universale, și are, printr-o favoare deosebită, protectoratul intereselor catolice în Orient.

Prin urmare, dacă vre-un șef al unei națiuni catolice ar ofensa într-un mod grav pe suveranul pontific, venind să aducă omagii la Roma, adică chiar în reședința scaunului pontifical și chiar în palatul apostolic, regelui Victor-Emanuel al III-lea, adică celui care îl deține autoritatea sa civilă, contra ori-cărui drept, împiedicându-i libertatea trebuincioasă și neatirna, greșala este cu atât mai mare venind din partea d-lui Loubet; și dacă, cu toate acestea, nunciul pontifical a rămas la Paris, se datorește numai unor motive foarte grave de ordine și de natură cu totul speciale. Declarația făcută de d. Delcassé în Parlamentul francez nu poate să-și schimbe caracterul, — declarație după care faptul acestor vizite nu cuprindea nici o intenție ostilă Sf. Scaun; de oare-ce ofensa este intrinseca actului, cu atât mai mult cu cât Sf. Scaun prevenise guvernul francez.

Și atât opinia publică din Franța cât și cea din Italia au băgat de seamă caracterul supărat al acestei vizite, căutată dinadins de guvernul italian în scop de a obține ast-fel slăbirea drepturilor Sf. Scaun și ofensa adusă demnității lui, — drepturi și demnitate pe cari acestea țin să le apere chiar în interesul catolicilor din lumea întreagă.

Și pentru ca un fapt atât de dureros să nu poată crea un precedent, Sf. Scaun s'a simțit obligat să protesteze cât se poate de formal și de lămurit și sub-semnatul cardinal secretar de stat, din ordinul Sfinției Sale informează pe Excelența Voastră despre aceste lucruri, rugându-vă să trimiteți conținutul acestei note guvernului... Etc., etc.

Cardinal Merry del Val

NOUȚĂȚI.

ARAD, 11 Iunie 1904.

— **Iubileul «Familiei».** Joi, la 9 Iunie n. a. avut loc în Oradea-Mare jubileul aranjat de tinerimea română în onorul redactorului «Familiei» dl Iosif Vulcan, din incidentul aniversării de 40 ani a activității sale literare. Caracterul înălțător al festivităților a aflat expresie demnă în cuvintele prin cari iubilantul a fost salutat din partea reprezentanților deosebitelor corporațiuni. La ședința festivă, după vorbirea d-tui N. Zigre, și-a rostit discursul festiv dl Dr. Cor. Bulc. În numele societății fondului de teatru a vorbit Dr. Iosif Blaga (Brașov), în numele presei: Dr. Braniste (Lugoș), în numele tinerimii: Dr. Giurgiu (Paris), M. Popovici, (Viena), Oct. Goga (Budapesta) și I. Popovici (Cernăuți). La 3 ore a avut loc banchetul, la care în numele românilor din Oradea-Mare a vorbit Dr. Ioan Bunea. Sara tinerimea a dat o reprezentație teatrală bine reușită («Ruga dela Chisetu» de I. Vulcan). Un public numeros, venit din locuri depărtate, a asistat la toate festivitățile. După teatru a urmat dans până în zorile zilei.

— **Societatea pentru crearea unui fond de teatru român își va ține adunarea sa generală în Brad** centrul Zarandului la 15/28 August și zilele următoare ale anului curent.

Inteligența din Brad s'a constituit în comitet, care se va îngriji, ca adunarea să reiasă într'un mod demn de poporul zarandean, cel doritor de lumină și progres.

Fruntașii zarandeni au datorință specială să facă tot posibilul pentru prosperarea acestor instituțiuni culturale naționale, de oare-ce la înființarea ei mult a obosit zarandeanul Dr. Iosif Hodos, care în calitate de vice-comite al Zarandului și-a câștigat merite eterne și pentru înființarea gimnasiului public român gr.-or. din Brad, unul dintre cele mai prețioase tesaururi ale neamului românesc, lumina și viața Zarandului.

— **Sinodul din Constantinopol** solicitat de mitropolitul Ioachim din Monastir, să-l autorizeze a anatemisa pe părintele Teodoru, a refuzat cererea și a recomandat numitului prelat mai multă moderațiune.

Cu toate acestea patriarhul, alarmat de curentul, ce se accentuează din ce în ce mai mult printre Români macedonenii, de a se constitui în comunități independente, îl amenință, că-și va declara schismatic.

— **Vizita președintelui Roosevelt.** Președintele Statelor-Unite, se zice — într'o depeșă din Washington — că va veni în Europa. Va vizita cu ocazia aceasta pe regele Eduard, pe președintele Loubet și împăratul Wilhelm.

— **Pietatea sentimentului colegial.** La 1885 s'a înmormântat în Cladova bravul învățător Ioan Blagoescu. Cu ocaziunea examenelor venind aici în calitate de comisar consistorial fostul său coleg de studii dl Iuliu Vîia, a rugat pe dl inspector școlar Ioan Căpitan, care a avut bunăvoința a servi la mormântul răposatului, ținând la fine un pătrunzător discurs. Răspunsurile le-au executat — cu lacrimi în ochi — numitul fost coleg și dl învățător local Ioan Buru. Regretatul Blagoescu a fost originar din Șiștaroveț, din părinți țărani săraci, dar fostul său învățător, neuitatul George Bocu, recunoscând talent într'insul, l-a dus din școala sa în pedagogia din Arad. Azi amândoi își dorm somnul lin al veșniciei.

La finea serviciului colegul a depus o cunună de roze pe cruce.

* **Rectorul universității din Budapesta,** după-cum ni-se comunică, — scrie «Gaz. Tr.» — a retrimis protestul ce i-au adresat studenții români din Viena (în afacerea oprirei universitarilor români din Budapesta de a lua parte la serbarea din Bucovina în memoria lui Ștefan cel Mare), cu observarea, că nu cunoaște limba. Scrisoarea a fost scrisă în limba română și franceză. Că rectorul dela Budapesta nu știe franțuzește treacă ducă-se, dar ca să nu știe românește într'o țeară, în care trăiesc pe jumătate atâți Români cât Maghiarii, este totuși o rușine a veacului al XX-lea.

— **Flota americană în Fiume.** Cum se vestește din Fiume, la 26 Iunie va sosi în portul de acolo flota americană, care va consta din vasele de război clasa I: *Maine, Kearsage* și *Alabama* și din încrucșătorii *Cleveland, Baltimore* și *Olympia*, și mai mulți contra-torpilori. Orașul va arăta în onoarea oaspeților americani festivitate populară, ear guvernorul va da seara cină.

— **Medicii în Germania.** De multe ori clienții după însănătoșire nu mai plătesc medicilor, ce li se cuvine. Acest lucru se întâmplă foarte des în Germania.

Față de această stare de lucruri, medicii din Friedrichstal-Bildstock au constituit o corporație a lor.

Această corporație a adresat tuturor clienților o circulară, prin care li se face cunoscut că s'a luat o dispoziție de cătră medicii ca să și comunice reciproc numele clienților cari nu plătesc vizitele, pentru-ca pe viitor să li se refuze serviciile medicale. O excepție atunc când sunt obligați de cătră autorități.

— **Rectificare.** În Nr. 101 al ziarului nostru pag. 2, coloana 2 de asupra de linie ultimul sir în loc de *streatque* s'a strecurat greșeala *storiatque*. Mai departe în «Anunțul» N-rul 101

al ziarului nostru pag. 6 coloana treia de sus începând șirul 6 s'a cules că cartea are 100 pagini în loc de 200 pagini; șirul 10 în loc de iar, să se cetească dar; șirul penultim în loc de astfel să se cetească altfel. În fine la subscrierea autorului în loc de *Presb.* să se cetească *P.-presb.*

— **Broșură oprită.** Ministrul de interne a oprit răspândirea broșurei germane: «Oprimarea Slovacilor din partea Maghiarilor», apărută în Praga; ear ministrul de comerț a detras în toată țeara debitului poștal pentru această broșură.

— **Generalul Cronie în circ.** Am pomenit și noi despre ofertul unui impresario american făcut generalului bur Cronie, marele învingător dela Maggersfontein și leul dela Paardeberg, pentru a cerceta expediția internațională din St. Louis și a da acolo câte-va reprezentațiuni cu o trupă aleasă de Buri reprezentând câte-va scene din războiul sud-african. Unui cunoscut al său, care l-a întrebat asupra motivelor primirei acestui ofert, celebrul general a răspuns prin următoarea epistolă: Nainte de asta cu trei ani am luptat luptă grea și exacerbată pentru libertatea patriei mele, și totul am pierdut. Acum nu am nici vatră, nici patrie. Nevasta mi-a murit, ear cu am trebuit să iau lumea 'n cap... Sunt prea bătrân ca să-mi încep viața dela început, și ca să-mi asigur existența prin lucrul mâinilor mele. N'am nici un venit și miseria mă așteaptă.

Ce-mi folosește gloria, care mi-a rămas din războiul purtat până la sfârșit, dacă-s incapabil de muncă, ca să trăiesc? Cu prietenii mei de multe ori mă sfătuiau ce se fac. Așa prietenul meu *Lan Alpen*, fostul director al poștelor în Transvaal mi-a zis, că nu trebuie să-mi fie rușine a primi acest ofert, căci în sfârșit de foame nu pot peri.

Alții earăși au voit să mă abată dela acest plan. Acestor le-am expus apoi în ce situație mă afl. Ce pot eu spera în patria mea? O bucată de pământ, un plug, o coasă, ca să lucrez...

Dacă aș fi tiner, la tot cazul aș lucra, dar acum nu-s mai mult capabil de asta... Vremea mea a trecut.

Compatrioții mei tot așa ca și Englezii, nu fac pentru mine nimic. Gloria mea militară așa zicând imi este singurul capital, cu care sunt avizat să-mi câștig ceva pentru bătrânețe. Amicii mei s'au convins în fine că am drept și că nu pot face altcum.

Astfel am primit ofertul. Că oamenii mei vor reprezenta scene din luptele ultime, la cari am luat parte, dacă publicul ne va vedea, își va face o idee despre încordarea ce am desvoltat sub durata războiului. Poate că nu o vor considera ca injositor pentru noi, dacă reprezentăm unele scene din durerosul război. *General Cronie.*

— **Concurs cu baloane dirigeabile.** La expoziția universală din St. Louis se va ține în Iulie un concurs cu baloane dirigeabile. S'au înscris cinci aeronanți: Edward Hutchinson, din Chicago; Charles Steven, din New-York; S. M. Williams din San-Francisco; Georges David, din New-York, și celebrul Santos Dumont, din Paris.

La drept vorbind, nici un european nu concurează, căci și Dumont e brazilian.

Invingătorului i-se va da un premiu de 500.000 de franci.

— **Spioni japonezi travestiți ca ofițeri români.** Din Kursk se anunță, că acolo niște ofițeri suspecti, îmbrăcați în uniformă românească, cumpără mereu cai pentru armata română. Cumpărările ei rare-ori le fac la obor, și mai mult prin sate și prin locuiri îndepărtate de centru. Se bănuște, că acești pseudo-ofițeri români sunt spioni japonezi travestiți. Sa ordonat arestarea lor.

— **Un congres de femei.** În Berlin s'a deschis în 3 i. c. n. a doua conferință internațională feminină, care are de scop înființarea unei uniuni generale pentru dreptul electoral al femeilor. La ședințele acestei conferențe, presidate de americana Susana B. Antony, o matronă de 94 ani, s'a desbatut programul acestei uniuni universale. S'au primit mai multe propuneri, dintre cari relevăm următoarele: «Bărbați și femei se nasc ca membrii egali liberi și independenți al societății omenești, sunt egal înzestrați cu pricepere și însușiri și sunt în mod egal chemați, să exercite libertățile și drepturile lor». O altă propunere zice: «Fiecare guvern, care impune femeilor dări și legi,

fără a le acorda egale drepturi publice cu bărbații, comite un abus de putere, care este incompatibil cu un guvern drept. In ultima ședință ținută alaltăieri s'a constituit uniunea, alegându-se în birou ca presidentă de onoare Mrs. Antrony, presidentă Miss Chattmann Catt (America) și vice-presidentă I. d-șoara Dr. Anita Augspurg (Germania). La aceste conferențe au luat parte femei din Germania, Anglia, Olanda, Suedia, America, Austria, Danemarca, Norvegia și Elveția.

— **Mulțămîta publică.** La fondul „Masa studenților“ dela gimnasiul public rom.-gr. or. din Brad au contribuit în Maiu și economii: 1. Albina din Sibiu, 400 cor. 2. „Victoria din Arad 500 cor.; 3. Crișana din Brad 200 cor.; 4. Ardeleana din Orăștie 100 cor.; apoi dl Dr. Aurel Vlad, deputat dietal 100 cor.; 2. Dr. Iustin Pop, adv. Deva 20 cor.; 3. Dr. I. Pap, adv. Brad 20 cor.; 4. Romul Coțoiu, comerciant în Baia-de-Criș 5 cor.; și 5. dl Petru Vancu, inv. în Măgheraad a colectat și administrat dela mai mulți colegi ai săi cu ocaziunea înmormântării fier., Crăciun Ignuțiu, inv. în Ternova ca cunună eternă 23 cor.

La fondul *elevilor morboși* a contribuit „Albina“ din Sibiu 200 cor. Marimonioșii binefăcători primească expresiunea profundei mulțămite

Brad, Iunie 1904.

Comisiunea administrativă.

— **Atragem deosebita atențiune a publicului nostru asupra inseratului de pe pagina 13 a numărului de azi, în care dl Josif Vollák și Comp. recomandă biuroul său de zidire și magazinul de lemne.** Sunt primite tot felul de lucrări de zidire: case de închiriat, edificii private, vile în ori-ce stil, zidirea de gheterei, construirea de elevatori, de magazine și staluri etc.: transformează edificii vechi în noi și vopsește frontispiciul, uscă pereții, umezi etc. Sunt primite mai departe tot felul de lucruri cu cement: pardoseala, basă de beton, trepte, bolțituri, iesle de cement, precum și tot felul de lucru ce aparține branșei de lemnărit: coperișe, șopronuri și alte începerii economice pe lângă garanță de mai mulți ani.

Josif Vollák și Comp., Arad Radnai utca 6.

— **Depositul de ferărit și mărfuri de metal, dulapuri de gheață etc.** Fraților Berta, anunțat în numărul acesta îl recomandăm cu căldură cetitorilor noștri.

— **Atragem atențiunea binevoitoare a publicului românesc îndeosebi asupra inseratului de pe pagina 8** despre prăvălia bogată în haine bărbătești și stoffe de dame foarte ieftine a lui Reiner S. Sándor din Arad (Piața Libertății Nr. 15), unde se pot căpăta haine bărbătești deja dela 2 fl. 50 cr. în sus, ear stoffe pentru dame 120 cm. late, metrul 37 cruceri, metrul de batis pentru 14 cruceri, metrul de carton de spălat numai 15 cruceri.

— **Recomandăm în deosebită atențiune a publicului român prăvălia Fischer Károly, Arad** calea archiducelui Iosif nr. 8 de pe pagina 12 a ziarului nostru de azi, unde se pot căpăta tot felul de mărfuri de drot, drot împletit, pânze de drot, funduri de drot pentru paturi, site pentru ciunuri ventilatoare Bacher, drot pentru îngrădirea de grădini, parcuri; grilaje pentru ferestrie, la pumișe, diferite site de aramă, de păr, de fer și mătasă.

Bibliografii.

Istoria lui Ștefan cel Mare. Ministrul cultelor și Instrucțiunii publice din România călăuzit de cele mai bune intențiuni de a ridica însemnătatea aniversării morții lui Ștefan cel Mare, a făcut posibilă tipărirea unei monografii asupra marelui Domnitor. Scrierea aceasta, datorită dlui prof. univ. N. Iorga, a apărut acum într'un număr mare de exemplare, cu speciala menire de a se răspândi din centru până la cea mai îndepărtată periferie a popoului, făcând cunoscute faptele srbătoritului viteaz. Pe lângă ediția populară de o ieftinitate unică în piața literară (o carte de 336 pagini cu numai 75 bani) opera savantului nostru istoric s'a tipărit și în o ediție de lux, pe hârtie

velină și la sfârșit cu un prețios indice de isvoare și adnotațiuni. Prețul ei este de 2 lei 50 bani. Ambele aceste ediții stau la dispoziția marelui public. Atât srberea dela Putna, cât și numele autorului asigură acestei cărți un rol frumos, patriotic, o deosebită importanță. Cartea este tipărită pe cheltuiala Ministerului de Culte și se află în deposit și de vânzare la Institutul „Minerva“ București, Str. Regală, 6.

Se află de vânzare la librăria P. Simtion în Arad, și credem că tot românul va grăbi să și-o câștige.

POȘTA REDACȚIEI.

A. Stanila, Iladia. În afacerea cu moara, trebuie să consultați vre-un avocat. Lucruri d'acestea nu se pot rezolva prin scrisori. Așa cum ne-ai prezentat nouă afacerea locuitorii au dreptate și dac'o incredințați unui avocat, credem că ar mântui de belea.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Abon. 2184 Lupșa. În scopul câștigării cunoștințelor teoretice și practice despre stupărit, cum și pentru deprinderea în facerea coșnițelor și uneltelor trebuincioase la stupărit, la economia de model de stupărit a statului din Gödöllő se vor ținea în anul acesta mai multe cursuri. Cursul pentru învățători începe la 1 Iulie și durează până la 21 aceeași lună apoi dela 24 Iulie până la 13 August. Cel-ce voesc să ia parte la aceste cursuri, au să-și înainteze petițiunile provăzute cu timbru de 1 coroană ministrului de agricultură prin autoritățile superioare cel puțin cu 20 zile înainte de începerea cursului.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Sită pentru mașine de imblătit din tinichea.

Patent

Hugo Graepel.

Sperăm a face servii însemnat onorațiilor noștri cetitori, dacă în coloanele ziarului nostru dăm descrierea amănunțată a acestei site practice și ingenioase. Sită aceasta a fost fundamental probată în decursul treerului. Broșura de 24 pagini trimisă de curând din partea fabricantului dl Hugo Graepel cuprinde toate atestatele, cari dovedesc mai mult ca ori-ce laudă proprie aplicabilitatea folositoare și practică a acestei site precum și relevă toate avantajile ei față de sitele de pân'aci. Atestat și mai eloquent dau comanda ulterioare, cari zi de zi se înmulțesc, așa că dl Hugo Graepel se vede silit a-și mări secția de perforare, ca să poată îndeplini toate comanda.

Ne folosim de această ocaziune îmbucurătoare pentru a mai descrie odată pe scurt această sită recomandabilă, sperând, că vom face mare servii cetitorilor noștri, cari încă nu cunosc această sită.

Cu aceasta ocaziune mai notăm, că anul trecut un posesor al patentei unei alte site la comanda unei site de a noastre ne-a făcut atent, că patenta noastră afirmative lovește în patenta lui. Cum aflăm din izvor sigur și demn de credință, judecătoria a decis definitiv în acest proces ridicat împotriva noastră, că patenta obținută pentru sita lui Hugo Hraepel nu lovește în altă patentă obținută pentru asemenea sită, și că sita noastră se bucură de mai mari avantajii vrednice de patentă, de cât sita aceea

Nr. 240

Mântuit dela Moarte. Un om oare cândva desnădădui trimite inventatorului crucei duple-electro-magnetice R. B. Nr. 86967, d-lui Albert Müller Budapesta V., Vadász-u. 42, următoarea scrisoare de mulțumită:

Stimate Domnule Müller!

Înainte de toate te încunostiuțez, că sunt un om sărac și boala m'a silit să întru într'un spital din Budapesta, apoi am stat 3 luni sub îngrijirea doctorilor din Zombor și toate acestea m'au costat 200 cor. fără ca să mă pot vindeca iar doctorii au pierdut nădejdea și eu trebuia să mor. Din întâmplare am dat de vestea crucei d-tale și am comandat-o purtându-o pe piept după cum mi-ai scris. În timp scurt în 10 Aprilie m'am sculat din pat, mă simt sănătos și nu mi-e teamă că mor, pentru că m'ai mântuit d-ta. Îți mulțumesc de miș de ori. Cu stimă Francisc Ostiadat, mașinist în Priglența-St.-Ivan (com. Bács-Bodrog) în 27 Aprilie 1904.

Crucea duple-electro-magnetică R. B. Nr. 86967 costă numai 6 cor. și vindecă boalele următoare: reumatism, respirație grea, lipsă de de somn, batere de inimă, boala rea, de nervi; de aceea îndemnăm pe fie-care să se adreseze plin de încredere la dl Albert Müller Budapesta V., Vadász-uteza Nr. 42.

206

Stabiliment de Hydrotherapie.

„Wällischhof.“

Stațiune de tren și poștă Brunn — Maria — Euzersdorf, 30 min. departe de Viena.

236

Arangiamet modern

(pe lângă hydrotherapie completă, băi electrice, de aer de soare, massage, electri-sare, gimnastică svedă etc).

Prețuri moderate

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul stabilimentului: Dr. Marius Sturza.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

a

Fraților Berta

(Berta-Testvérek).

Arad, Andrásy-tér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în ferărit pentru mobile și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang. Mașine (sparherl) pentru bucătării de Olanda elegante, specialității pentru economia de casă, dulapuri pentru gheață.

Arme Jerlah și Piper, puște pentru vânători. Monopol de vânzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra peronosporei pe lângă o garanță de 10 ani. Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, penetiluri și briciuri.

Deposit exclusiv «AHOI».

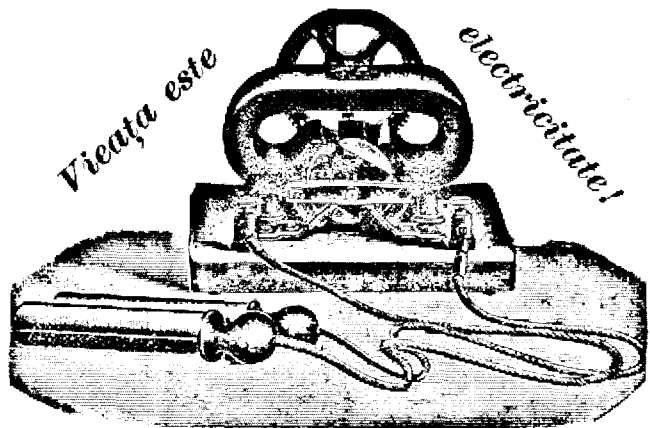
Pe seama ținuturilor sud-unga: e unicul deposit al lustrului de argint: VENUS pentru cuptoare.

Comanda din provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi. Nr. 221 — 50

Editor-proprietar: George Nichia
Redactor responsabil: Ioan Russu-Șirianu.

Renoirea și prolongirea vieții cu „Electrophor“-ul orig. american.

Aparat medical electric pentru folosul privaților!

Atrag atențiunea oamenilor, cari sufer bolnăvicioși și cu organism slab să întrebuințeze acest aparat electric, pentru-că „Electrophor“-ul ne întărește nervii, ne înviește sângele ne agerește mintea și simțurile, asigură circulația regulată a sângelui și funcționarea sistemului nervos, prin ce ne scuțește de boale.

147

Prof. Dr. Bourg, membrul facultății de medicină a universității din Paris s'a declarat despre „Electrophor“ astfel: „Nu numai reumatism, sgârcinri, nervositate, și asthmă a vindecat. sau cel puțin au alinat cu Electrophor în mil și mil de casuri, în cari știința doctozilor a dat faliment. ei și la morburii de nervi, dureri de cap, colica, vijeitul urechilor, lipsă de somn, la cei în stare hipocondriacă, și mai ales în potriua reielor de obstipație, vina de anr în câte-va zile, de multe ori în câte-va ceasuri au observat alinare minunată. Femeile cu boale dureroase câștigă alinare și vindecare aproape sigură.

Ține în vece!

Pretul unui complet aparat mic:
10 cor.

Pentru cei slabi de constituție.

Nu se strică!

Pretul unui complet aparat mare
20 cor.

p. vindecarea boalelor învechite.

Pe lângă trimiterea înainte ori cu rambursă liferează reprezentantul european al companiei „Electrophor Co. Limited“.

AUFFENBERG JÓZSEF, Budapest VII Huszár-utca 6.

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer

238

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Cloșoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Szabadság-tér 7. szám.

Nr. Telefonului 96.

Ferăria lui PÖHM és GEDEON

Arad, în colțul str. Eötvös și piața Libertății (Szabadság-tér) (Casa Rozsnyay) în localitățile foste alui Andrányi Gustáv.

Deposit bogat și provăzut cu tot felul de ruzi, figuri și cercuri de fer, plăci de cinc, fer și cupru.

Cuptoare de fer

287

Articoli de economie și căsnicie, instrumente p. toate ramurile industriale

Arme pistoale și catușe.

Grinzi de fer se furnizează ieftin și prompt.

Mare deposit de cărbuni de lemn și de peatră pentru fauri în preț foarte ieftin.

Vinzare de praf de pușcă reg. ung.

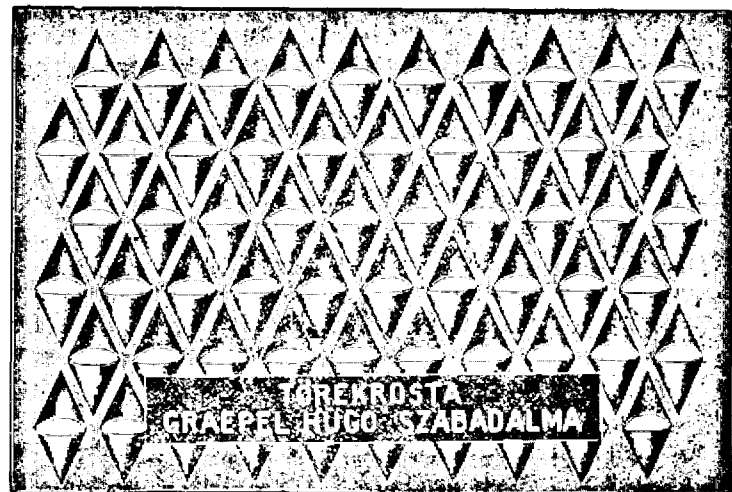
Nou ciur de ales sămânța

din plăci de fer aplicabile la mașini de îmblătit

Prin fabricanții de mașini

G. B A E P E L H U G O

BUDAPESTA, V. Váci-ut 40--46.

Cu succesul cel mai strălucit probate.

Ori-cărui interesat îi se trimite

descrierea amănunțită și un model.

Mă învoesc să dau pentru probă acest ciur la ori-care mașină de îmblătit pe 14 zile, la cas că nu convine să o reprimesc.

240

Este pretutindeni cunoscut că în marele magazin de ocaziune al lui

REINER S. SÁNDOR

ARAD, Piața Libertății Nr. 15 (Sabadság-ter) de lângă cafeneaua Fiume

au sosit 15,000 m. mătasă de deosebită calitate care de care mai frumoasă

și anume:

Mătasă Ponge, metrul 69 cruceri.

Mătase Tafft colcrată pentru bluze, metrul 87 cruceri.

Mătase Douchesse, metrul 85 cruceri.

Mătase moire, louzine, ajour în deosebite chipuri executate.

5000 părechii mănuși de Praga p. Dame

Cumpărarea nu este obligată, privirea e gratuită, așa că ori-cine se poate convinge cu aceasta ocaziune despre frumseța miraculoasă și ieftinătatea mărfurilor.

P. T.

Am onorul a Vă face cunoscut, că în urma extinselor mele legături sunt în stare de a mijoci împrumuturi (amortisări pe lângă interese) de 4.3%, 4.5% și 5%

cu plătire pe

15, 20, 25, 30, 40 și 50 ani

pe posesiuni mai mari sau mai mici și pe case de chirie dela oraș cari împrumuturi sunt a se plăti în rate de jumătate an; în rate se cuprinde capital și interese.

Sunt în legătură continuă atât cu instituttele de bancă din provincia, precum și cu toate cele din Budapesta prin ce sunt în stare a mijoci împrumuturile foarte ieftin și în timp scurt, precum și de a le plăti fără ori-ce detragere.

Spese preventive nu sunt, honorarul meu după tocmeală să plătește ulterior, atestatele cu spese nu sunt de lipsă, numai extrasul autentic al cărții funduale și coala de cataster se recere; servesc prompt în ori-ce direcțiune cu deslușire.

Provocându-mă tot odată la lucrul cunoscut de toți, că în anii din urmă înt reșele împrumuturilor amortisaționale au scăzut foarte, mai ales le stă în interes celor ce au îngreioate imobilele cu împrumuturi vechi scumpe, că acestea să le schimbe cu împrumuturi noue ieftine, cu atât mai tare că trecând cu vederea chiar, că aceste împrumuturi prin convertire să fac fără timbru și taxă, cu așa de mari avantaje, încât solvirile anuale aduc o economie considerabilă; notez că aceste avantaje le dovedesc numerice tuturor stimaților mei clienți, cari se adresează la mine.

Atrăgându-vă atențiunea asupra celor de sus, Vă rog tot odată, ca la caz de lipsă să Vă folosiți de mijlocirea mea, când P. T. D.-Voastră Vă veți convinge, că din împrumuturile câștigate prompt veți avea avantajii foarte însemnate.

Rog a se aduce extrasul cărții funduale.

Cu deosebită stimă:

220

HERZOG SÁNDOR

ARAD, Strada Weitzer János (Templom) Nr. 15, ușa 7.

In atențiunea bolnavilor.

istorie adevărată din viață. — Povestită de Ioan Sinnreich din Comarom-Târian.

— Reproducere a oprită. —

Era tocmă pe vremea secerișului. Când într-o Duminică după amiază odihneam sub teul dinaintea bisericii și vorbeam cu bătrânul nostru învățător, a cărui povește cu toții le ascultăm cu mare plăcere. De data asta ne-a vorbit despre un prieten al său.

„Bădă George povesteste dânsul — era un om tare cistit și jude în comună; dintre cele două fete ale sale, cea mai mare, Maria era logodită cu feciorul bogătanului preocupat de vite Niculae. Fata cea mai mică, era bolnavicioasă, palidă, cam în vrâsta de 14 ani, care din copilăria ei suferea de reuma și junghieri, picioarele și mâinile ei tot umflate erau. Atară de această boală o chinuiau dureri de cap, bătăie de inimă, amețelile, greața și fiind că tot culcată era n'avea nici poftă de mâncare. Tatăl său nu economisea cheltuielile de a o lecu, însă nu-i afla leacul potrivit.

„Măntă de asta cu vre-o 3 ani, când se pregăteau ca să țină nunta Mariei, bădă George nici numai știa că pe cine dintre vecini să invite de cumătru, că fie-care vecin aștepta că el să fie cumătru, așa de mult țineau toți la dânsul.

„Atunci s'a gândit la mine și și-a adus aminte de zilele petrecute la cătărie. Cătră soția lui, cu care se sfătuia că cine să le fie, așa zis: „Invățătorul mi-e prieten bun, acela ne-a fi cumătru și nimeni altul!“ Gândul acesta numai Dumnezeu l'a dat.

Așa a zis: „Invățătorul mi-e prieten bun, acela ne-a fi cumătru și nimeni altul.“

„În fine eată și zina cununiei. Sau adunat ospătoii din toate părțile. În biserica prelat a ținut o predică tare frumoasă, apoi am plecat cu toții cântând spre casă, unde curgea vinul și feciorii și fetele își petreceau în dragă voie. Ca și cum dai din palma, lui bădă George l'a făcut dintr-o dată rău și a căzut la pământ, amețit începând să tremure. Musica a încetat și ospătoii cu toții sau adunat împrejurul lui. Îndată a sărit oamenii la ferestri să le deschidă, și au început să freca cu oțet și apă, dar toate acestea au fost fără vre-un folos. Nevestele și fetele își rupeau părul de spaimă. Era ceva înfricoșat și eu stăteam năimit.

„Îndată mi-a venit un gând mântuitor și zic cătră nevastă mea: „Doamne de ar fi la mine măcar o sticlă din *Elsa Fluidul lui Feller*, acela de bună seamă ar ajuta! Nevastă-mea s'a căutat prin buzunare și din norocire a și găsit la dânsa 2 sticle de leacuri, îndată am îngenușăit lângă George al nostru, l'am frecat pe la inimă și i-am stropit și în gură câte va picături. Fratele George îndată și-a deschis ochii și zicea șoptind: „mai oăm, mai dăm!“ I am dat vre-o zece picături și îndată i s'au făcut mai bine. Toți plângeau în bucuria lor.

„Am început din nou jocul, recăpătându-ne voia de petrecut. Ospătoii din nou și iar din nou au bătut pentru sănătatea apotecarului *Feller V. Jenő*. Peste un ceas gazda casei se simțea de tot bine. Ospătoii erau acum dornici a ști că unde am cumpărat leacul acesta făcător de minuni, așa le-am povestit, că un prieten de al meu și a fratelui George cu numele *Hoffer* corporal la cătane cum suferea de dureri de stomac, greață, nu avea poftă de mâncare, avea boală de ficat. După ce a oșit de la cătane, nici acasă nu se simțea mai bine că căpătase colică și boală de piept. Cumpăra tot felul de doftorii despre cari oțea prin călindare și foi, dar nici unul nu-i ajuta.

Odată a cetit despre *Elza-Fluidul lui Feller* și despre *Elza-pilule* și îndată le-a comandat dela apotecarul *Feller V. Jenő* din *Stubica, Centrale 81, (Zágráb-megye)* o duzina, adică 12 sticle din *Elza-Fluid* în preț de 5 coroane și 6 lacruțe de *Elza-pilule* pentru 4 coroane. Cheltuielile postale le-a purtat apotecarul. La zina de 3 ori 20 de picături amestecate într'un pahar cu lapte și se freca pe la răzta de câte 2 ori la zi cu adevăratul *Elza-Fluid* și pe tot locul, unde simțea dureri din *Elza-pilule* înghițea în fiecare zi câte 4 și starea lui se îndrepta pe zi ce merge acum e sănătos pe deplin și fiecăruia recomandă acest leac adică *Elza Fluidul lui Feller* și *Elza pilule* tot de *Feller*. În satul

Si-a deschis ochii și șoptind zicea: „mai dăm, mai dăm!“

lui astăzi tot omul folosește *Elza-Fluidul lui Feller* pentru a lecu rane din ardere, junghieri, amorteala, în contra vărșatului, pentru limbricii la copii, pentru tămăduirea bubelor și pentru întărirea ochilor. Un om era aproape orb și după ce a folosit 6 săptămâni *Elza-Fluidul lui Feller* amestecat cu apă și așa spălându-și ochii, vede acum în timpul copilăriei sale.

Afară de aceasta se folosește *Elza-Fluidul lui Feller* pentru vindecarea scrântiturilor, boală de piept, durere de gât, boală de grumaz, la resulfare neregulată, dacă sculpăm sânge, la răgușire, șgărciuri și dacă asudăm încă se folosește cu succes și folosit împreună cu *Elza pilule* vindecă și rălbănarea și dureri de stomac. Eu singur a continuat învățătorul numai *Elza fluidul* alui *Feller* pot mulțami că și azi văd bine, că înainte de a-mi povesti prietenul meu *Hoffer* de *Elza-Fluidul lui Feller*, tare eram cătrănit, că-mi voiu perde lumina ochilor.

Prietenul meu *George* a comandat îndată dela *Feller V. Jenő* apotecar, *Stubica, Centrale nr. 81, (Zágráb-m.)* de 4 ori 12 sticle (nlegi) din *Elza-Fluidul* în preț de 16 coroane și peste câte-va săptămâni și fata cea mai mică l'a însănoșat, căci s'a doftorit cu acest leac. Acuma face pomană cu cei săraei și în fie-care săptămână comandă 12 sticle din *Elza-Fluid* alui *Feller* pe seama să-raeilor. Dintre ospătoii mulți au comandat *Elza-Fluidul* al lui *Feller* și pilule *Elza* pentru curățire și au ajuns la un rezultat înducător și dacă suferau de scrofule, durere de urechi, bube, influență, catar, dureri și înțepeniri de mâni și picioare, miros greu, amețeli și dureri de dinți.

Aceasta fi povestea bătrânului învățător, care am auzit-o dela un prieten al meu. Ce alta aș fi făcut, de cât să comand și eu îndată adevăratul *Elza-Fluid* al lui *Feller* mai întâiu 24 sticle (nlegi) cu 8 cor. 60 fl. și după aceea 36 de sticle cu 12 coroane 40 fl. și pot zice, că *Elza-Fluidul* lui *Feller* m'a însănoșat ce am și mulțamit apotecarului prin tare multe scrisori de mulțămire. Eu am folosit *Elza-Fluidul* alui *Feller* fiind răcit și aveam junghieri, apoi l'am folosit contra tuturor boalelor dela casă. Nevasta lui *Andrei Sanveber* la folosit pentru durere de cap și de dint, precum și în contra junghierilor, apoi și-au mai doftorit și copii. Copilașul lui *Mihai Eichard* era în doaga mortii, atunci i-au dat să beie *Elza-Fluidul* alui *Feller* amestecat cu lapte și acum fi așa de sănătos ca butuc. *Sava Heldinger* era să inebunească de durere de dinți și *Elza-Fluidul* lui *Feller* pe loc l'a vindecat. *Antonie Călbac* și *Ioan Bartal* laudă *Elza-Fluidul* și *Elza-pilule* ca tămăduitoara de durere stomac, *Saveta Ströh* s'a vindecat de boală de inimă, folosind *Elza-Fluidul* lui *Feller*. Chiar oamenii sănătoși folosesc *Elza-Fluidul* lui *Feller* la spălat. Am nădejde că tot acela, care va folosi vre-o dată *Elza-Fluidul* lui *Feller* imi va fi mulțamitor și nu va lipsi din casa lui *Elza-Fluidul* lui *Feller*. Să ne ferim de imitațiuni și de aceea să comandăm de-a dreptul dela

FELLER V. JENŐ apotecar Stubica,

Centrale Nr. 81. (Zágráb-megye).

Acei vecini pe care i-am înșirat mai sus, toți locuiesc aici în *Comarom-Târian* și pot adevări, că putere vindecătoare are *Elza-Fluidul* lui *Feller*.

Adevăratul

Elza-Fluid a lui Feller

(Esența bine mirositoare a lui Feller este provăzută cu marca „Elza“).

Poartă pe sticla și îndrumare ca cea din jos cu scrierea „Elza“ și subscrierea lui „Feller“.

Să ne păzim de imitațiuni.

În timpii din urmă imitatorii reușitorii nu numai *Elza-Fluidul*, dar chiar și marca improtocolată la tribunal au imitat-o. Imitațiunile le poreclesc adese-ori cu numirile *Elza-Fluid*, *Gold-Elza-Fluidul*, *Salvator-Fluid*, *Horgony-Fluid* ș. a. Să păzim dară ca să nu fim înșelați și să nu primim de cât acel *Fluid*, care poartă numele lui „Feller“.

Autoritățile medicale l-au examinat și l-au aflat de bun. La expozițiile din *Berlin*, *Roma*, *London*, *Paris* și *Nizza* inventatorul a fost premiat cu medalie de aur și cu cruce pentru merite!

Adevăratul *Elza-Fluid* al lui *Feller* se comandă prin rambursă postală (utânvét) sau dacă trimitem banii înainte.

Prețul e următorul:

12 sticle sau	6 sticle duble	5 cor.	—	fl.
24	12	8	60	”
36	18	12	40	”
48	24	16	—	”
60	30	20	—	”

Împreună cu instrucțiune, porto posta și ladită.

Gratis se dă la fie-care duzina comandată de nou „Elsa-Fluid“ 1 sticluță. Păziți-ve de imitații.

Lângă „Fluidul-Elsa“ se recomandă tuturor bolnavilor de stomac ca cel mai bun mijloc purgativ „Pilule-Elsa“ *Rabarbara* ale lui *Feller* de mil de ori probate. R nesticăcioasă. Are efect sigur și grabnic fără nici o durere. Ajută la mistuirea mâncărilor. Escelent medicament la cele mai multe boale de stomac. Un pachet (6 cutii) 4 cor. trimise franco și cu instrucțiune. Numeroase scrisori de recunoștință.

Să ne ferim de înșelători.

252

Pravul veritabil „Elsa“ al lui *Feller* în contra insectelor! Pravul acesta nim-cește insectele stricăcioase din odăi, cuină, grajd, grădină și anume: mușciii, purecii, molii, păduchii de lemn, furnicile, gândacii etc. Pravul acesta e foarte economisitor. de oare-ce face superfluă întrebunțarea altor pravuri învădite în cutii scumpe. O dosă 1 cor. dacă se comandă împreună cu „Elsa-Fluidul“. Fără fluid 4 dosă trimise franco costă 5 cor.

Dlul FELLER V. JENŐ, farmacist Stubica, Centrale nr. 81. (Zágráb-megye).

Binevoește a-mi trimite din minunatul *Elza-Fluid* al d-tale 30 sticle-duple, prin rambursă. Cu cinste

Praga.

KITTEL FERENCZ dr.

Elza-Fluidul este atât de bun, încât nu pot fi fără el. Cumnatului meu i-s'a umflat genunchele și folosind *Elza-Fluidul* s'a însănoșat.

Debrțin.

BENCZE MIHALY.

Cine vrea să primească veritabilul *Elsa-Fluid* și veritabilele *Elsa-Pilule* ale lui *Feller*, să comande prin scrisoare și să scrie adresa acurat la singurul loc de producere lui *Eugen V. Feller* farmacist în *Stubica Centrale Nr. 81. (Comit. Zagrab)*. Furnisor de curte al A. S. I. și R. Prințului *Filip de Bourbon*.

Deposit principal în *Budapesta* la farmacistul *Iosif de Török*, Strada regala Nr. 12.

ca împrumut pe amortisație cu

4%**Bani**oferim prin Institutele de bani de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a valorii la I. și II. loc de a 15—65 ani.**Credite personale!**

Preoților, ofițerilor, ofițanților de stat și privați, comercianților, industriașilor se acordă împrumuturi cu și fără garanți dela 1—15 ani culant și discret.

Convertiri de bancă la debitori private.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-utca 15. (Firma improtecolată.)

Mutare de atelier!Am onoare a aduce la binevoitoarea cunoștință a p. o. public, că la **1 Mai** mi-am mutat atelierul meu de măsura de pe str. Atzél-Péter în casa mea de pe strada**Sina-utca**

vis-a-vis de seminariul român

care va figura și mai departe

sub firma

Czirkál Géza

Când aduc aceasta la prețuita cunoștință a on. public, tot odată îl rog pentru binevoitorul sprijin și pe mai departe.

222

Cu deosebită stimă

CZIRKÁL GÉZA.

Am onoare a Ve avisa, că am vândut compactoria mea ce exista de mai mulți ani dlui

SÁROSI VIDA

Când și pe această cale îmi exprim mulțumita mea pentru prețiosul sprijin, tot odată rog pe onor. public a învrednici de acest sprijin și pe urmașul meu.

Cu toată stima:

Szalkai Ármin.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public că compactoria ce se află pe

Weitzner János-utca 7. szám.

cu ziua de azi a trecut în posesiunea mea dela domnul

SZALKAI ARMIN

și va figura sub firma lui

Sárosi Vida István

Când îmi iau voia a mă recomanda binevoitorului sprijin al onoratului public, tot odată promit a satisface toate cerințele onor. public în măsura cea mai deplină.

Cu deosebită stimă:

Sárosi Vida István.

219

Fabrica de industrie de măsurit și de marfură de lemne

Czeiler István jun.

Telefon p. oraș și comitat 150. ARAD, Pöltenberg Ernő-u. 7. 8. 9. sz. Adr. tel.: „Fabrica Czeiler“ (Czeilergyár).

I. Lucrări de măsurit la zidiri.

Construirea de uși, ferestri, padimente și parcheturi, specialitate, rolete automobile, construcție proprie, portale și arangiarea de bolte moderne, mai departe cilindre (roluri) de mână, roluri mari de familie.

II. Lucrări de lemn cu mașina.

și anume lucruri de ferestru, (grinzi, padimente și scânduri) tăieri, lucruri de ghiluit, de îngăurit pentru preț estin după bucată ori pe oară. 245

III. Lucrări de ferestru cu vapor.

Scânduri, padimente și grinzi, lătezi din stejar, frasin dela grosime de 5 mm.

Primesc comande după măsură.

Cadre pentru uscarea de piatră pentru coperișe la deposit.

In atențiunea zițitorilor!

Biurul de zidire și magazinul de lemne al întreprinzătorilor de zidiri

Vollák József és Társa

Arad, Radnai-út 6. szám.

Telefon pentru oraș și comitat 65. 256

Primim ori-ce lucrări de zidire

precum zidire de case de închiriat, edificii private, vile, etc. în ori-ce stil: în loc și în provincie, mai departe zidirea respective construirea și aranjarea de ghițării, elevatori, magazine și staluri, etc., precum și transformarea de edificii vechi, construirea și vopsirea de frontispicii, uscarea păreților umezi.

Lucrări de ciment și anume: pardoseală de ciment, baze de beton, trepte, boltitură, leseli de ciment și vălai de apă viteie, canaluri de beton, mine etc.

Lucrări de lemnari, precum: coperișe, construcții de coperișe, magazine, șopronuri și alte încăperi economice pe lângă garanția de mai mulți ani. Construirea de coperișe de ciment de lemn pentru prețul cel mai ieftin.

Măsurarea și expertizarea de edificii.

Cu bugeturi servim la dorință gratuit

Mulțumind pentru încrederea clienților noștri, ne rugăm să ni-o păstreze și pe mai departe.

Cu deosebit respect

Vollák József és Társa.

Telefon Nr. 474.

254

Dacă ai lipsa de ghete

nu mai cumpăra marfă vieneză și străină, fiindcă pentru bani scumpi capeți marfă rea. ci

comandă la industriași maghirai.

Mai bună dovadă este în privința asta prăvălia

Reuniunea pantofarilor Aradani

(ARAD, Andrassy-tér 22.)

unde se poate observa clar deosebirea între zdrăuța vieneză și lucrul solid onest.

Singurul deposit al căptușelei de talpe de asbest priv.

Primirea în posesiune a unui atelier

pentru

reparaturi de obiecte de aur, argint și giuvaericeale.

Respectuos aduc la cunoștința On. public, că am primit prăvălia pentru reparaturi de obiecte de aur, argint și de giuvaericeale, ce se află în Arad, str. Széchenyi Nr. 1, sub firma **Regényi Kálmán**.

Fac tot felul de reparaturi pe lângă prețuri ieftine.

Cumpăr tot felul de aur călcat și lucruri de argint pe lângă prețurile cele mai înalte.

Rugând binevoitorul sprigin al On. public, rămân cu deosebită stimă

153 19-25

CHRISTIAN JÓZSEF

ARGINTAR.

Strada Széchenyi nr. 1.

BIEDL JÓZSEF

coloritor și pictor de odaie, imitator de lemn și marmură

Arad, piața Libertății (vis-à-vis de statuie).

Primește toate lucrările ce se țin de bransa asta, chiar și cele mai grele. 187 13-25

Pictări de odaie,

precum și coloriri și imitari de lemn indigen sau exotic (foderare) în execuție de gust,

pe lângă prețuri moderate.

Primește tot odată curățirea locuințelor de tot felul de insecte, pe lângă garanție. Comandele din provincă prompt și grabnic.

— La comandă pe seama bisericilor rabat. —

Salon de trusouri pentru bărbați și femei în Arad.

Strada Weitzer János, palatul minoriților. — Lângă edificiul postelor. 253

Simțind în orașul nostru necesitatea confecționării de trusouri moderne pentru bărbați și femei am hotărât să înființăm în Arad

un salon de trusouri pentru bărbați și femei

unde să avem un asortiment bogat de albituri, pălării, cravate, corturi și umbrele pentru bărbați și femei și tot felul de mărfuri din pânze și șifonul cel mai fin.

Confecționăm în salonul nostru după măsură trusouri pentru bărbați și femei amăsura celor mai scrupuloase pretenții și celui mai escelent gust după ultima modă franceză și engleză, la dorință confecționăm după măsură și cea mai mică comandă de albituri pentru dame și domni, de juupoane, blouse și negligé.

Întreprinderea noastră se estinde asupra întreg teritoriului Sud-ungar, al Ardealului și al Alföldului.

Cum procurarea articolelor noastre reclamă mari sume de bani, prin asta deschidem pe seama onoratului public contocurent și la dorință primim și rate lunare.

Rugăm deci pe on. public, că dacă dorește să poarte albituri elegante comode și frumoase, să-și reserve comanda până la deschiderea prăvăliei noastre, ce va fi la 15 I. c.

Cu deosebită stimă:

Salon de trusouri p. bărbați și femei al lui **Stern Ede și Comp. ARAD**, Str. Weitzer (palatul Minorității).

Comandele din provincie primim cu mulțumită și la dorință punem la disp. ori-căruiă fie personal fie prin agentul nostru, colecția bogată de modele.

Salon de moda pentru dame!

ARAD, Vörösmarty-utca 3. szám.

Am onoare a atrage binevoitoarea atențiune a on. public de dame din loc și provincie asupra articolelor de vară și primăvară sosiți în salonul meu de modă pentru dame, care figurează deja de mai mulți ani sub numele

L Á Z Á R C Z.

pe strada Vörösmarty-utca Nr. 3, unde se poate vedea

pălăriile de dame și de copii

procurate dela prăvăliile de primul rang din Budapesta, Paris și Viena.

Vând și mărfuri confecționate de mine și tot odată îndeplinesc comande echitabil, în toată privința convenabile. 251

Cu stimă! Salonul de modă de dame al lui **LÁZÁR Cz. Vörösmarty 3. sz.**

Preț efin, executare gingașă, simplă și fină.

Primește ori-ce comandă cu privire la bransa aceasta atât în loc cât și din provincă.

Serviciu prompt și solid.

Mașină de cusut SINGER dela fi 30 în sus.

„ „ „ cu navă (suveică) rot. „ 45 „ „

Biciclii-Conrier, model 1904 de materie engleză „ 60 „ „

Pneumatit pentru bicicie „ 3.60 fl.

Șeauă „ „ „ 2 — „

Pedale „ „ părechia „ 2 — „

Lampă de acetylen „ 1.70 „

Comandele sosite prin poștă se efectuează punctual și grabnic.

180 7—10

Marfă neconvenabilă se primește îndărăt.

Depozitul fabricii de mașini de cusut în Timișoara.

Ladányi Izso, Timișoara.

Edificiul seminarului catolic.

Rate lunare moderate.

Intreprindere de pompe funebre

în A R A D.

Piața Anbrassy-tér 20 sz.

Nr. Telefonului de zi și noapte 515.

Serviciu de noapte.

Arangiază înmormântări dela 15 fl. în sus până la cea mai pompoasă.

In deposit are în mare cantitate coroane de flori artificiale și dantele, serie de metal și lemn, coperișe diferite, perini și tot felul de obiecte trebuincioase la înmormântări. Imprumută ori-ce fel de obiecte de gală pentru înmormântări, parastase, case funebre, și pentru flori, furgoane.

Sarcofaguri

257

de metal: nickel, alpacca, tulla, aramă roșie, aluminiu etc., metale nobile se pregătesc în

Fabrica lui

Beschorner M. A.

Primește transporturi și exhumarea de cadavre în orice parte a țării pe lângă taxă minimă.

Intreprindere de pompe funebre

ARAD,

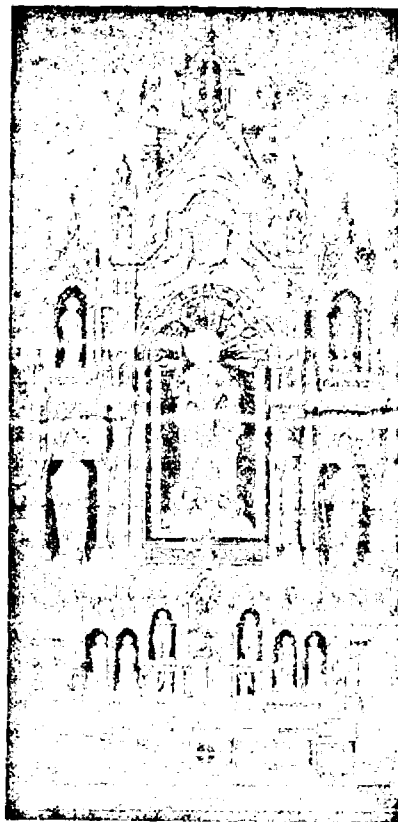
Piata Andrassy-tér 20 szám.

Primul institut de artă sud-ungar pentru
zidirea de altare, de sculptură și de aurit.

Temesvár-Józsefváros, vis-à-vis de claustru.

Atrag atențiunea prea onoratei preoțimii și a d-lor curatori supremi bisericești, că în atelierul meu pregătesc iconostase noi, altare, scaune episcopice și alte aranjamente complete bisericești.

Pe iconostas pictez nouă icoane de artă, afară de aceea auresc și vâpșesc din nou iconostase vechi. Primesc și vâpșitul de biserică. Trimit schițe de plan gratuit. La dorință călătoresc la fața locului pe speșele mele. Recomand icoanele mele de relief, peatră masivă cu vâpșeală polichronică, statue sante dela 60—180 cm. maxim. *Madonna de Lourdes. Inima Mariei de 9 ani bogat aurite cu vâpșeală polichronică.*

De present se pregătește pe seama bisericii din Kesa-Mare: *Inima sfântă a lui Iisus și Madona de Lourdes* în înălțime de 160 cm.

De serviciu prompt și echitabil îngrijește:

140 5—52

NAGY NEP. JÁNOS

Temesvár-Jozsefváros, Bonnaz-utca 6 sz. (casa proprie).

NOUTĂȚI DE PRIMĂVARĂ
au sosit în asortiment mare la**Moskovitz Izidor**

magazin de haine bărbătești și de copii. ■

A R A D.

Andrassy-tér 8. sz. vis-a-vis de biserica minorității.

Imbrăcăminte întregă după cel mai nou
crol, dela 14 cor. în susPardesiu pentru bărbați, precum și doubl
englez după cea mai nouă modă dela 20Schotlând Bur guler după cea mai nouă
modă 16 cor.Imbrăcăminte de băieți din materii sure
ori cu desemnuri, pantaloni scurți ori
lungi, dela 10 cor. în susAsortiment bogat în costume matroz și
engleze pentru băieți, dela 6 „ „

Havelock din loden de Zsolna, dela 14 „ „

Recomand magazinul meu în atenția prea onoratu-
lului public.

249

Cu distinsă stimă:

Moskovitz Izidor.

■ NOUTĂȚI DE PRIMĂVARĂ. ■